

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis, Et Breviarii Romani.

In quibus origo cuiusque Ritus, causae historicae, vel mysticae, ex
maiorum ingenio, Theoria, Praxis, obligatio, & exquisitus vsus, additis
opportune Decretis omnibus S. Rituum Congreg. quàm breuissimè
explicantur.

Gavanti, Bartolommeo

Venetiis, 1647

De Horis Tertia Sexta, Nona. 4.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9521

stes. Hugo in *Spec. c. 3.* quinquenarium numerum in tribus Psalmis obseruat. ad munientes quinque sensus. *Gemma lib. 2. c. 58.* ad quinque partitam, per Christi vulnera, passionem initio diei recolendam. Explicat Duran. Hugonem loco cit. quod diuiduntur duo Psalmi: *Beati immaculati, & Retribue*, in quatuor octonarios, qui sunt veluti quatuor Psalmi, & in hebraeo textu apparet hæc in quatuor partes distinctio. Primus Psalmus, *Deus in nomine tuo, &c.* dicitur pro toto itinere, & cursu dici, contra hostes aptissimus, & Psalmus, *Beati immaculati*. plenus est morali instructione. Hæc fusiùs Amalar. *de ordin. Antiph. cap. 6.*

8 De Capitulo, quod Amalar. omittit scribere, scribit Hugo *lib. 2. cap. 1.* & lectionem vocat, De responsor. breui, de quo idem Hugo nihil Amalar. dicit: De oratione, cuius Hugo mentitur: De precibus, quas Amalar. innuit: De confessione, de qua *Gemma lib. 2. cap. 64.* de Martyrologio, de quo *Gemma lib. 2. cap. 58.* De, *Pretiosa*, cum reliquis vsque ad finem, de quibus Hugo *2. de offic. cap. 2.* & Radulph. *propof. 14.* distinctiùs, & plenius Sectione sequenti differemus.

9 Illud hoc loco notandum est, Orationem illam, *Sancta Maria, & omnes Sancti &c.* esse antiquissimam, & in Ordine Romano legi. Ter quoque dici, *Deus in adiutorium*, vt præsentia, & præterita deleamus, & futura peccata caueamus. Hugo loco citato. vel, vt armemur contra Diabolum, Mundum, & Carnem in nomine Trinitatis. Duran. *lib. 5. c. 5.*

Nullum tamen ad hæc verba: *Deus in adiutorium*. formatur crucis signum.

10 Absolutio item Capituli cū Lectione, & Capitulo Nonæ sepius concluditur, quia predicta, quæ extra Primam existimantur esse, dicuntur à Regularibus in Capitulo, ex *Gemma lib. 2. cap. 58.* & ad lectionem communem post Horam primam conueniebant Monachi, ex Amalar. *de ordine Antiph. cap. 7.* Vice cuius legitur hodie (& hoc nomine vocatur in Breuiario) Lectio breuis Idem Amalar. *lib. 4. de offic. cap. 3.* pu-

tauit, additam fuisse in fine Lectionem hanc breuem pro Capitulo quod post Psalmos Primæ non legebant antiqui.

11 Sed cur, quando Lectio breuis non habetur propria, sumenda est de Capitulo Nonæ? An, quia Capitulum Nonæ in Festis solet esse finis Epistolæ, quæ legitur in Missa? vt scilicet finis Epistolæ finem imponat Primæ Horæ?

12 Denique Prima, & Completorium non variantur, sicut aliæ Horæ, in quibus Capitula, Responsoria, Versus, Oratio variantur, quia principium, & finis operum nostrorum firmiter sunt tribuenda Deo, ait Lugo *lib. 2. de offic. cap. 1.*

De Horis Tertia, Sexta, & Nona.
Cap. IV.

1 **H**æ tres Horæ notissimæ fuerunt Apostolorum tempore, ad Præces Deo, fundendas, vt supra docuimus *Sectione 1. cap. 2. num. 1. pag. 2.* insigniores erant in rebus humanis, ait Tertull. in *lib. de ieiunio*, & solemniores in orationibus diuinis. quod ibidem confirmat exemplo, tum Danielis, qui ter orabat in die; tum Apostolorum, vt & nos loco citato diximus.

2 Præter eas, quas loco citato attulimus, rationes mysticas de his tribus Horis, possumus addere, quod hora Tertia datus fuit Spiritus Sanctus, quem & nos petimus in Hymno ad Tertiam; lex noua data est Apostolis, de qua nos dicimus; *Legem pone mihi Domine, &c.* Hæc Duran. *lib. 5. cap. 6.* hora Sexta Deus visus est Abrahæ in Valle Mambre; Ioseph cū suis fratribus pransus est; Ruth Moabitibus excepta est à Booz, cū Samaritana Christus sermonem habuit. Hæc Anastas. *Sinaita lib. comm. in Hexam. 7.* hora Nonæ Cornelius Angelum vidit *Act. 10.*

3 Ordo trium Horarum minorum, habetur in Rubricis, ille idem, qui legitur apud Hugonem in *Spec. Eccles. c. 3.* in quo ex Amalar. *lib. 4. de offic. cap. 3.* impletur illud Apostoli ad Ephesios: in Psalmis, Hymnis, & Canticis (quæ Cantica exponit ille esse Responsoria breuia) cantantes, &c. Psalmi verò tres, inquit idem,

idem, protegunt nos in tribus horis sequētib; nam qualibet ex his tribus horis tres continet temporis horas, vt patet; immo, vt idem ait *cap. 1. ibid.* in Prima, Tertia, Sexta, & Nona, duodecim canimus Psalmos (in Festis) pro numero duodecim Horarum diei, vt Deo præsententur sinus omnibus horis.

4 Addit Hugo loco citato in Psalmis opera denotari, quia Psalterium manu sonatur. In antiphona, quæ est reciproca, caritatem geminam, & coniungitur Psalmis, quia sine caritate nulla sunt, & nullius meriti opera nostra. Capitulum autem esse exhortationem boni operis. Responsorium breue nouum opus bonum significare. in Versu, ad Deum, fructum boni operis contineri. & his positis, Oratio, seu Collecta in fine rectè concludit Horam.

De Vesperis. Cap. V.

1 **V**espera à sydere, quod Vesper nominatur, & decedente Sole, oritur, inquit Isidor. *lib. 1. de offic. capit. 20.* Sed ex Iansenio in *Concordia capit. 57.* latius patet vocabulum. significat enim, tempus, tum ante Solis occasum. vt *Matth. 14.* Vespere facto, actum est de fatiandis quinque millibus; tum post occasum Solis, vt *ibidem.* additur; Vespere autem facto, solus erat ibi. Lucernarium dicebantur à Hieron. in *epist. ad Letam;* & Lucernaris Hora à Cassiano *lib. 3. de Can. cap. 3.* eo quòd dum lucernæ accenderentur, preces vespertinæ persolui solebant, ait Azor. *lib. 10. cap. 2. quest. 10.* Duodecimam appellat Concil. Turonens. *2. can. 19.* quia vltima diei hora recitabantur. *Durantis de rit. lib. 3. cap. 11.* afferit, Ecclesiam constituisse, vt post Nonam decantarentur, quo plures de populo adesse possent. Puto ego, quod tardius, quàm nunc, cantaretur Nona.

2 Certè à primis Vesperis inchoatur Festum, quod fortè à Dauide deduci potest: *Vespere,* inquit, *mane,* & *meridie narrabo,* &c. *Psalm. 54.* docet Amalar. *de ordine Antiph. cap. 16.* deductum ab

Hebræis, quibus dictum est: *Festa vestra celebrabitis à Vespera vsque ad Vesperam.* Et verè magnitudo Festi exigit, vt prius incipiat, hoc est, à Vesperis pridianis; & tardius terminetur, idest, vsque ad Completorium diei Festi. *cap. 2. de Ferijs in princip.* Radolph. autem *proposit. 18.* assignat hunc ritum primarum Vesperatum Dominicis, & quibuscumque Festis nouem lectionum.

3 Primæ Vesperæ nobiliores sunt secundis, teste Amalar. *loc. cit.* quod & hodie in Cappella Papali, obseruatur, quæ non habet secundas Vesperas coram Papa, sed tantum primas, quia initium Festi reputantur esse.

4 Præter ea, quæ dicta sunt de paritate Vesperarum cum Laudibus *capite 2. n. 5.* hæc addi possunt, in laudem Vesperam. nam in Vesperis commemoratur Aduentus Domini, vrgente mundi Vespere. Hugo in *Spec. cap. 3.* tum in Vesperis offerebant Abraham, & Patriarchæ sacrificia; Gemma *lib. 2. cap. 62.* tum commendatur sacrificium Vespertinum à Dauide *Psalm. 140.*

5 Ordo in Rubricis nullam habet difficultatem, ad mysteria vocor. nam quinque Psalmi vulnera Christi recolenda moment, quorum vltimum vltimus hora Vespertina fuit facto lateri illatum; & in Vespera mundi; Gemma *lib. 2. c. 62.* Item, quia sicuti quinque sensibus quotidiano affectu tendimus ad tenebras; ita necesse est, vt initio noctis pro eis veniam precemur; Amalar. *lib. 4. de offic. capit. 7.* qui & addit *ibidem,* quod illis necesse est deplorare quinque carnales suos sensus, quibus occidit verus Sol; vt in Matutino, idest, in euasione peccatorum, quando Sol eis iterum inchoat oriri, possint letari. tenemus etiam quinque hos Psalmos quasi lampades Virginum quinque, vt veniente nocte Domino obuiam eamus; ait idem *de Ordin. Antiph. cap. 6.*

6 In Festis Sanctorum ijdem ferè dicuntur Psalmi, qui in Dominica: quia sicuti Dominica victoriam Christi resurgentis representat; ita Psalmi eiusdem victoriam per Christum resonant electo-